

#obranimopovijest

OBRANIMO POVIJEST **- DEKLARACIJA -**

U državama nastalima raspadom SFRJ snažan je revizionistički odnos prema prošlosti. Povijesni revizionizam zloupotreba je historijske znanosti, namjerno i zlonamjerno iskrivljavanje slike o prošlosti. On podrazumijeva prilagođavanje prošlosti suvremenim političkim potrebama, izdvajanje i naglašavanje poželjnih i fabriciranje nepostojećih podataka, selekciju povijesnih izvora, izbacivanje svega što ne odgovara vladajućim političkim idejama i programima. Nasuprot tome stoji poželjno napredovanje znanstvenih spoznaja, otkrivanje novih povijesnih izvora i nova tumačenja onih već poznatih, primjenjivanje novih metodologija i paradigmi, stalno preispitivanje i rekontekstualizacija, koji su sastavni dijelovi istraživanja povjesničara.

Sve države imaju određene politike povijesti, ali su nacionalističke ideologije i ratovi doveli do toga da su zloupotrebe historijske znanosti u državama nastalim raspadom SFRJ posebno izražene. Ta se znanost koristila kako bi se ratovi psihološki pripremili, kao i da se poslije ratova održavaju politike temeljene na iskorištavanju nacionalističkih strasti. Zloupotrebljavali su je političari, mediji, različite interesne skupine, ali i sami povjesničari.

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs

krokodil

Engaging Words

Povijesni revizionizam koristi se kako bi se održavali stari i stvarali novi mitovi, jačali stereotipi, razvijale predrasude i mržnja prema susjedima. „Mi“ smo uvijek žrtve, „drugi“ su krivi za sve. Na samoviktimizaciji se stvara paranoidna svijest o povijesti, koja žrtvu oslobađa svih moralnih obzira i potiče želju za osvetom. Na samosažaljenju se homogenizira nacija, zbijaju se njezini redovi, potire se pluralnost, a pojedinci i društvene skupine utapaju se u zamišljeni biološki ili „duhovni“ kolektiv. Uloga žrtve okamenjuje nas u prošlosti i ne dozvoljava nam da krenemo naprijed.

U svim državama nastalima nakon raspada SFRJ najviše se manipuliralo s poviješću Drugoga svjetskog rata. Revizionističkim postupkom iz povijesti su izbačene znanstvenom metodologijom utvrđene činjenice, a u nju su unesene one za koje nema podloge u povijesnim izvorima. Time se u našim društvima brišu jasne moralne koordinate, gubi se granica između fašizma i antifašizma te stvara opasnost da se zločini poput onih iz prošlosti ponove. Danas je historijska znanost prostor u kome se ratovi 1990-ih nastavljaju „drugim sredstvima“. Ti ratovi su na najboljem putu da postanu podložni političkim manipulacijama kao što je to i Drugi svjetski rat. Godišnjice i obljetnice koriste se za nacionalističku mobilizaciju i učvršćivanje autoritarnih vlasti. Ne postoji pijetet ili empatija prema „tuđim“ žrtvama. Nema ni pokušaja da se s distance od skoro trideset godina od početka ovih ratova svaka strana suoči s vlastitom ulogom i odgovornošću. Povijest je danas „pričuvni borbeni položaj“ na kome tinjaju neprijateljstva koja razaraju naša društva.

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs

Zato je nužno ustati u obranu historijske znanosti i učiniti sve da bi se zaustavile njene zlouporabe.

Mi, potpisnici ove Deklaracije, zastupamo ova načela:

1. Historija je znanost.

Ona nije plod proizvoljnog mišljenja i mora se zasnivati na istraživanju povijesnih izvora, njihovom provjeravanju i uspoređivanju, utvrđivanju preciznih i provjerljivih činjenica, njihovoj analizi i sintezi.

2. Historijska znanost je dinamična.

Kao i svaka znanost, historijska se znanost stalno obogaćuje novim spoznajama, pronalazi nove povijesne izvore, povezuje ih i reinterpretera. Revizija reprezentacija prošlosti rezultat je novih istraživanja. Nasuprot tome, povijesni revizionizam je manipuliranje povijesnim činjenicama zbog postizanja zadanog političkog cilja.

3. Historijska znanost je disciplina kritičkog mišljenja.

Ona nije tabu koji služi snaženju nacionalnih osjećanja i politikama identiteta, širenju stereotipa i predrasuda. Ona nas treba učiti kako se provjerava vjerodostojnost podataka o prošlosti, kako se prepoznaju manipulacije i zlouporabe prošlosti.

4. Historijska znanost je multiperspektivna.

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs

Povijesne činjenice utvrđuju se znanstvenom metodologijom, ali interpretacije tih činjenica mogu biti različite, jer ovise o motrištu iz kojeg se gledaju. To ne znači da se prošlost smije relativizirati, ali znači da je interpretacija prošlosti područje rasprave u kojoj se moraju uzeti u obzir relevantne činjenice i suprotna mišljenja, bez prikrivanja podatka koji se ne uklapaju u politički poželjnu sliku.

5. Historijska znanost je cjelovita.

Iz prošlosti se ne smije uzimati ono što nam se sviđa i izbacivati ono što ne odgovara trenutnim političkim potrebama! Ne smije biti politički i ideološki uvjetovanog izbora, podobnih i nepodobnih povijesnih razdoblja, država, naroda, društvenih skupina, ideja, pokreta...

6. Historijska znanost je nadnacionalna.

Historijska znanost ne može se ograditi etničkim granicama. Ne možemo se baviti isključivo sobom, jer tako gubimo kontakt s realnošću. Prošlost je isprepletana, povezana i međuzavisna. Nacije, države i društvene skupine nastaju, postoje i razvijaju se kroz međusobne kontakte. Samo u toj složenosti i međuovisnosti možemo razumjeti i prošlost i sadašnjost.

7. Historijska znanost je kontekstualna.

Prošlost, kao ni sadašnjost, ne mogu se razumjeti izolirano, izdvojeno iz konteksta, svedene na neki uski problem. Na prošlu stvarnost utjecali su različiti čimbenici, zbog čega je zatvaranje u uske okvire

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs

manipulacija historijskom znanošću, čime se sprečava razumijevanje prošlosti i suradnja između povjesničara.

8. Historijska znanost je racionalna.

Povijest nije mit, dogma, religija, ideologija, emocija. U nju se ne vjeruje, njoj se ne sudi, ona se ne optužuje, za nju se ne navija. Historijska znanost istražuje prošlost, nastoji je razumjeti i objasniti. Ona nas uči da razumijemo složenost prošlosti kako bismo se racionalno suočili sa sadašnjošću i realno procjenjivali budućnost.

9. Historijska znanost je slobodna.

Kao i svaka znanost, historijska znanost može napredovati samo ako su istraživanja slobodna od bilo kakvih političkih, ideoloških, vjerskih ili materijalnih pritisaka. Ne mogu postojati podobni i nepodobni povjesničari, „domoljubi“ i „izdajnici“!

10. Historijska znanost je odgovorna.

Sadašnjost se gradi na osnovu predodžbi o prošlosti. Sadašnjost je ugrožena ako se prošlost zloupotrebljava, ako se prešućuje, ako se u nju dopisuje ono čega nije bilo, ako se „zaboravlja“ i relativizira ono što je bilo. Time stvaramo lažnu viziju sadašnjosti, čije probleme ne možemo razumjeti, pa tako niti riješiti. Povjesničari moraju biti društveno odgovorni.

Zbog svega navedenog, mi, sastavljači i potpisnici ove Deklaracije, tražimo:

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs

1. **Od povjesničara:** da se čvrsto drže najviših standarda u utvrđivanju činjenica i da se bore za primjenu znanstvenih historiografskih metoda, posebno kada su u pitanju osjetljive i kontroverzne teme iz prošlosti;
2. **Od političkih elita:** da vode odgovorne politike povijesti, da prestanu sa zloupotrebom prošlosti i da se ne oslanjaju na povjesničare, intelektualce i interesne grupe koji potpiruju nacionalističke strasti, međusobno nas sukobljavajući radi jačanja svoje političke pozicije;
3. **Od parlamenata, domaćih i europskih:** da prestanu donositi zakone, rezolucije, preambule i druge akte kojima se nameće „povijesna istina“ i podobna interpretacija prošlosti jer se tako izravno uključuju u prekrajanje povijesti i opasne manipulacije prošlošću;
4. **Od sudskih vlasti:** da prilikom primjene revizionističkih zakona vode računa o utvrđenim povijesnim činjenicama kako ne bi doprinosili snaženju pseudopovijesti i rehabilitaciji dokazanih kolaboracionista iz Drugoga svjetskog rata, kao i svih odgovornih za ratne zločine u nedavnoj prošlosti;
5. **Od ministarstava znanosti:** da potiču i finansijski podržavaju projekte koji će slobodno i kritički istraživati sve teme od znanstvenog interesa, pa i one o tamnim, kontroverznim stranama

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs

vlastite prošlosti; da finansijski podrže zajedničke znanstvene projekte između susjednih zemalja kako bi razvijali multiperspektivni pristup prošlim događajima.

6. **Od ministarstava obrazovanja:** da nastavu povijesti ne pretvaraju u predmet koji služi isključivo formiranju nacionalnog identiteta i širenju mržnje. Povijest treba biti vodeći školski predmet za stjecanje kritičkog mišljenja, zasnovan isključivo na suvremenim pristupima obrazovanju bez tabua. Ministarstva trebaju podržati razmjenu sveučilišnih profesora i nastavnika u školama;
7. **Od ministarstava kulture i svih tijela vlasti koji se bave politikom sjećanja:** da prestanu s praksom podizanja spomenika i otvaranja novih muzeja posvećenih pojedincima ili organizacijama koji su sudjelovali u širenju mržnje i zločinima. Takva politika sjećanja služi samo širenju i održavanju mržnje, napetosti i ostrašćenih homogenizacija;
8. **Od medija:** da se odgovorno odnose prema prošlosti, da se kritički odnose prema nadripovjesničarima i povjesničarima koji promiču netoleranciju i iskrivljavaju prošlost, da ne preuzimaju neprovjerene podatke, prešućuju povijesne činjenice i da ne koriste prošlost za raspirivanje antagonističkih politika;
9. **Od lokalnih vlasti:** da škole, ulice, studentske domove i druge javne objekte ne imenuju po osobama koje su tijekom Drugoga svjetskog

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs

rata i u posljednjim ratovima pozivale na etničku mržnju i antisemitizam te bile odgovorne za ratne zločine;

- 10. Od nastavnika povijesti:** da prate nove metode poučavanja povijesti, da vježbaju s učenicima praktične vještine i kritičko mišljenje, da potiču učenike na rad s povijesnim izvorima i da preispituju svaku tvrdnju o prošlosti. Bez kritičkog mišljenja u nastavi povijesti osnažuju se autoritarna svijest i isključivost kod mladih.

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs